

♦ **Izer Janka:** *Ezért nem alszom nálad.*
Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2020.

Hogyan születik a végzet asszonya? Mikor lesz a szemérmes kislány ártatlanságából pusztító női vonzerő? A kötet novelláiban több huszonéves lány igyekszik létrehozni a sebezhetetlen femme fatale alakját. Próbálkozásaik sorra kudarcba fulladnak, bukásuk íve mégis törvényszerű. Mint a kalitkából kieresztett madár röpte: szabad, mérész, kétségbeesett és védtelen.

A hagymaszerkezetűen összeillesztett novellák egymásra boruló héjai mind mélyebben mart sebeket takarnak – a férfiaktól és a valóságtól való végső elszakadásig. Fékevesztett szexualitás, elkeseredett útkeresés, kiüresedett magány és a teljes mentális összeomlásig tartó zuhanás dül és lebeg mozdulatlanul a kötet lapjain.

IZER JANKA 1996-ban született Budapesten, jelenleg Pannónhalmán él. 2015-től a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója. 2018 óta publikál különböző folyóiratokban, ez az első kötete.

Dédi

Állítólag a dédi nagyszerű üzletasszony volt. Orosz katonákra főzött, akik ezért nyers élelmiszert hoztak a házhoz. A felesleget eladta, cipőket vett belőlük, azzal kereskedett.

A bombázások után a tömbház többi lakója még lent tartotta a holmiját az óvóhelyen, ő viszont függönnyt tett az ablakba, és lámpát gyújtott alkonyatkor. Amikor megjelent a két, harminc-negyen körüli katona, egy vékony, nyúlánk, szőke hajú, kék szemű, meg egy középmagas, izmos, barna férfi, és meglátták a kivilágított első emeleti ablakot a fehér csipkefüggönnyel, egyből utasították a lakókat, hogy vezessék fel őket oda. Dédi épp tojáslevest készített. Tányért, kanalat, kenyeret tett a vendégek elé, oroszul csevegett velük, az ajtó mögött kint a szomszédok hallgatóztak, és a kulcslyukon próbálták meglesni, mi történik.

A barna férfiről hamar kiderült, hogy művelt, intelligens ember, amit nem is rejt véka alá. Büszkén kérkedett a tudásával, miközben pipára gyújtott. A vékonyabb, csendes fiú volt az idősebb, hallgatagon kanalazta a levest.

A hangokra felébredt, és a belső szobából előbújt a kislány, nagymami, aki hároméves lehetett akkor.

Vaszilij, a szőke, kenyérhéjat nyújtott felé, a térdére ültette, játszott vele. Andrej röhögött, és valami trágár megjegyzést tett, amit a lakók nem értettek, talán a dédi sem.

Aztán csend lett, valaki közeledett az ajtóhoz, szétrebbentek a hallgatózók. Vaszilij kilépett, fejébe húzta a katonasapkát, és halk, ruganyos léptekkel távozott. Közben kulcs zörgött, kattant a zár, már nem lehetett látni semmit és hallani sem. Az ajtó alatti fénycsík kialudt. Csak a háború alatt elszaporodott patkányok és egerek zaja hallatszott a házban.

A következő napokat nehezen viselte a dédi. Összesúgtak a háta mögött, egyesek utánaszóltak, és ringyónak nevezték. Kihúzott derékkal ment a dolga után, estefelé gulyásleves illata áradt ki a fehér függönyös ablakon, ki tudja, honnan szerezte a húst.

Néhány kisgyerek, akikre nem figyeltek eléggé, éhes szemekkel ült az ajtó mellett. Dédi behívta őket, maszatos szájjal, teli hassal szaladtak ki, mikor a szülők kiabálni kezdtek utánuk. Néhányukat megverték, mások viszont örültek, hogy legalább a gyerek nem éhezett aznap. A két katona is megérkezett később, nagy zsákkal a hátán. Estére Andrej lerészegedett, üvöltözött, üvegcsörömpölés hallatszott. A lakók ijedten néztek össze. Vaszilijjal veszekedett, aki megpróbálta meggyőzni, hogy elég, ha a dédi csak főz nekik az ennivalóért cserébe. Andrej úgy vélte, ő nem kér többet, mint amihez egy orosz katonának joga van a megszállt országban, és semmi kedve két nőt látogatni, amikor egy helyben megkaphat mindent. Poharat vágott a falhoz, a kislány sírni kezdett, Vaszilij ezt látva inkább elismerte, hogy Andrejnek van igaza, majd távozott. Azért bevágta maga után az ajtót. Reggel Andrej fütyörészve lépett ki a kapun.

Ezután néhány napig csak Vaszilijt látták, ő nyitva hagyta az ajtót a vacsora alatt, szívesen látta a gyerekeket, dédi kislányát cukorkával traktálta, aki ölelésre tárt karral szaladt felé, amikor megérkezett. A dédi aggódva figyelte, de nem szólt. Végül Vaszilij is élt a lehetőséggel, ám sokkal diszkrétebb és csendesebb módon, gyengéd volt, óvatos. Általában rövid idő után abbahagyta, pedig nem mindig élvezett el. Mintha kedvét szegte volna valami.

Aztán visszatért Andrej. Azon az éjszakán egyik férfi sem hagyta el a házat. Mikor felkelt a nap, és távoztak a katonák, dédi hirtelen összepakolt, vonatra ült a kislányával, délutánra viszont ismét otthon volt.

– Hol van Zsuzsika? – kérdezték a lakók.

– Rokonoknál, vidéken, jobb lesz neki most ott. – Többet senki sem kérdezett. Dédi feketében kezdett járni, és nem engedett többé gyereket a lakásba. A ház viszont védelmet élvezett a két katona miatt, az élelmiszerekből mindig jutott a szomszédoknak is.

Nagymami szép emlékekről mesél ebből az időszakból. A nagynénjénél lakott, Kató néninél, elkényeztették. Jól tartották, a tyúk napi egyetlen tojását is neki sütötték meg, mindig volt

zöldség, gyümölcs, és kint a levegőn rengeteget lehetett játszani. Nagypapival jóval később, tizennyolc évesen ismerkedett meg, nagyon büszke még most is, hogy a nála hét évvel idősebb fiatalember őt választotta a barátnői közül. Különös a házasságuk. Nagypapi kék szemű, vékony, csendes férfi, bár valami rejtett feszültséget érezni rajta. Nem erőszakos nagymamival sosem. De mindig mindenkire féltékeny.

Anya igyekezett megcáfolni azt az elméletet, miszerint mindenki az apjához hasonlót keres. Tömzsi, alacsony embert talált, fekete szemű, sötétbarna haja most kezd őszülni. Mindig neki van igaza. Anya mindent megtesz apáért, főz, mos, takarít, bevásárol, cserébe apa már el is felejtette, hogyan gondoskodik magáról. Különben nagyon művelt, okos férfi, parasztember léte. Nietzsche-t olvas meg Mikszáthot és Rejtőt.

Anya egyszer mondta is nekem, hogy csak kétféle férfi létezik, olyan, mint az ő apja, vagy olyan, mint az enyém, és ha szerencsém van, olyat találok, mint az utóbbi. Vitatkozni akartam, hogy vannak még a családban más férfiak, például az alkoholisták, de lehet, hogy ők nem számítanak ilyenkor. Azt hiszem, inkább a déditől öröklődik a kétféle férfiről szóló elmélet, amit nagymami továbbadott anyának, ő pedig nekem. Családi örökséggel meg nem vitázom. Azt kinőni szokás.

Nemrég láttam egy menyasszonyt a tihanyi apátságánál. Az étterem közelében, a parkolóban pörgött maga körül lassan a nap-sütötte betonon. Szőke haja loknikba csavartan, csillogós csattal feltűzve. Pánt nélküli felsőt és térd alá érő túllszoknyát viselt, ami most kicsit feljebb lebbent. A lábán fehér túsarkú. Nézte a ruháját, a karját széttárta forgás közben, boldognak tűnt. Én is ilyen akarok majd lenni, erre gondoltam. Így örülni a napnak. Kell lennie olyan kapcsolatnak, amiben a két fél egyenlő, és nincsenek szexuális frusztrációk sem. Legalább egy harmadik fajta férfinak muszáj léteznie.

Dédi és nagymami a világháborúk alatt születtek, anya a hatvanas években, de én már a rendszerváltozás idején. Szerintem

nincs igazuk. Különben is, mi van a dédipapival? Róla soha senki sem mesélt, csak annyit, hogy a háborúban esett el.

